

Mitä annettavaa selkokielistämisellä on koulumaailmaan – ja miten se tulisi ottaa huomioon aineenopettajankoulutuksessa?

Aineenopettajankoulutuksen kehittämisryhmä 10.12.2019

Ulla Vanhatalo

FT, dos., yleinen kielitiede, kielten osasto, humanistinen tdk, HY

Mitä on selkokieli?

Selkokieli on suomen kielen muoto, joka on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä.

www.selkokeskus.fi

easy-to-read language (EtR), lättläst, Leichte Sprache, arekeel

easy language, Easy Finnish

~~plain language~~

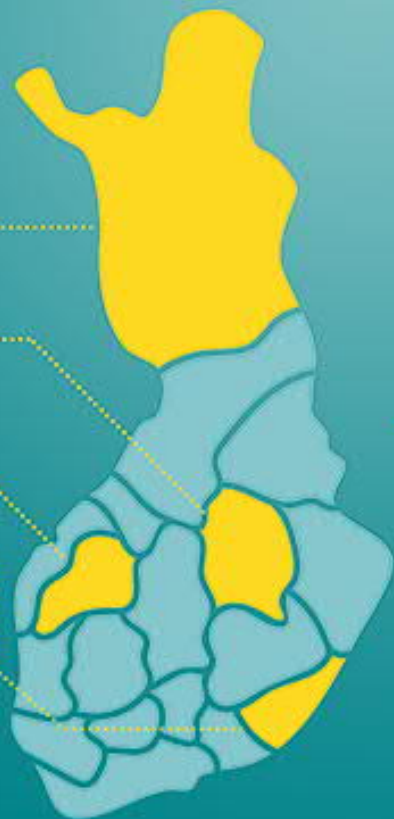
ESIMERKIKSI

Lappi
n. 180 000 asukasta

Pohjois-Savo
n. 250 000 asukasta

Etelä-Pohjanmaa
n. 190 000 asukasta

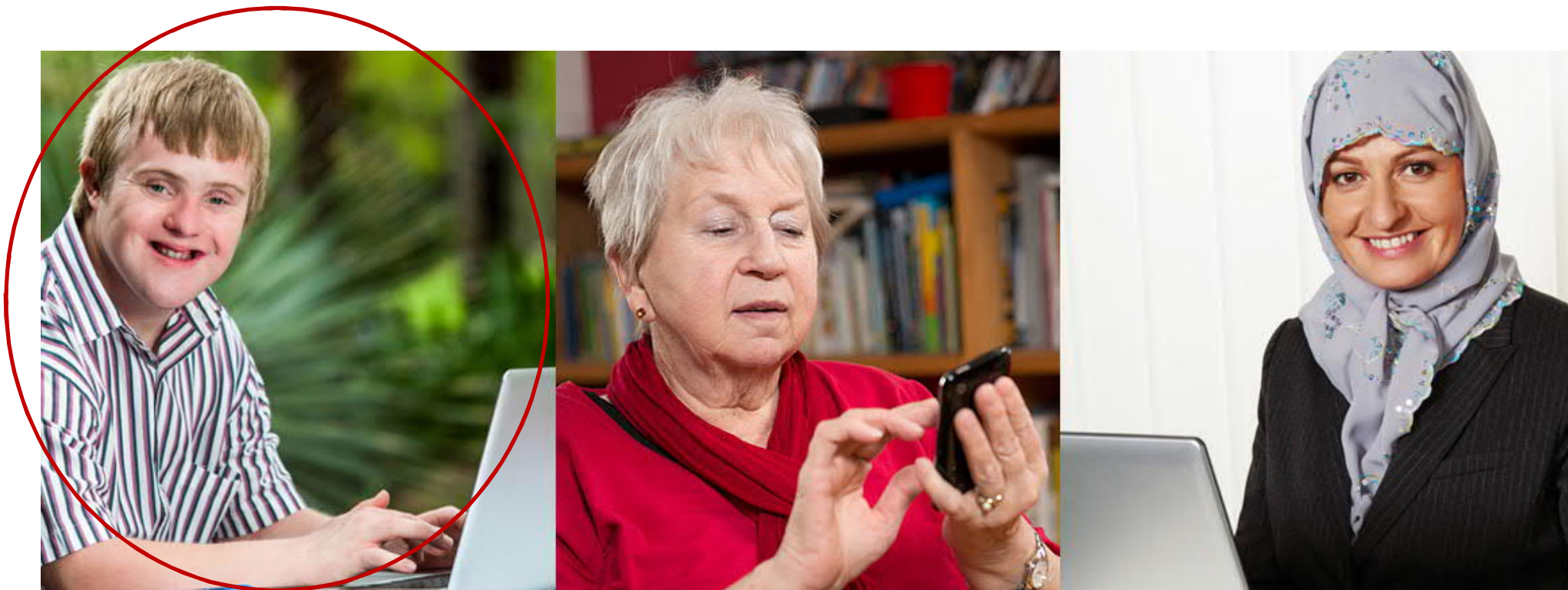
Etelä-Karjala
n. 130 000 asukasta

JOPA
750 000

IHMISTÄ SUOMESSA HYÖTYY
SELKOKIELESTÄ

<https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokielen-sovellukset/kuntavaalit-2017/toimintaohje-kunnille/>

Aktiivista toimintaa 1980-luvulta

- Selkokeskus & LL-Center
- Selkokielen neuvottelukunta, organisaatioiden tuki
- Lehtiä, kirjoja, tietotekstejä
- Radio- ja TV-uutisia
- Runsaasti ohjeistuksia (Leskelä 2019)
- Selko-tunnus
- Systemaattista kehitystä: selkomittari ja selkokielen tasot
- Motivoituneita ihmisiä
- Kiinteä yhteys käyttäjiin, testilukijoita

Signaaleja yhteiskunnasta

- Ensimmäinen selkokielineen vaalikeskustelu, YLE, kevät 2019
- Selkokieli hallitusohjelmassa 2019
- Ensimmäinen selkokielineen puhe eduskunnassa, syksy 2019
- Sivistysvaliokunnan kuuleminen & budjetti 2020: "Selkokielen mahdollisuudet perustaitojen opetuksessa?" > pilotti HY:ssä?
- Kirjallinen kysymys ja vastaus 330, syksy 2019
- A-Studio 5.11.2019, HS 3.12.2019...
- Saavutettavuusdirektiivi

"Selkokielen ja –kirjallisuuden tuntemusta tarvitsevat erityisesti luokanopettajat, erityisopettajat, äidinkielen opettajat ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opettajat. Keskeistä on, että opettaja tunnistaa ne oppilaat, joille yleiskieli on liian vaikeata ja tuntee itse riittävän hyvin tarjolla olevaa selkokirjallisuutta. Opetushallituksen rahoittamana on tarjolla selkokieleen perehdyttävää täydennyskoulutusta eri opettajaryhmille. Tätä tarjontaa on aiheellista kasvattaa. Erityisopettajakoulutuksessa on selkokielestä opetusta ja opiskelijat tutustuvat selkomateriaaleihin, mutta selkokieleen perehdyttävää opetusta tarvitaan myös varhaiskasvatuksen opettajien, luokanopettajien, äidinkielen opettajien ja suomi/ruotsi toisena kielenä – opettajien koulutuksessa. Pidän tärkeänä, että yliopistot edistävät opettajankoulutuksessaan selkokielen tuntemusta. Opetusalan ohella selkokieleen ja –kirjallisuuteen liittyviä koulutustarpeita on esimerkiksi maahanmuuttajien kanssa toimivilla viranomaisilla ja sosiaali- ja terveysalalla."

4.12.2019 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen

Signaaleja selkokielen kentältä

- Selkokielen neuvottelukunnan toimenpideohjelma 2019-2022:
  - Selkokieli lakiin
  - Selkokielen kehittämisen tulee perustua tutkimukseen
  - Oikeus selkokieliseen mediaan
- Selkokielen tarvearvio 2019: jopa 750 000 ihmistä
  - 2014 > 2019: lisäystä 100 000 ihmistä
- Edelleen järjestötoiminnan varassa
  - Selkokeskus, KVL, STEA-rahoitus
- **Selkokieli kansalaistaidoksi!**

Signaaleja selkokielen tutkimuksesta

- Klaara-verkosto 2018
- Tutkimustarpeita selvittävät työpajat 2019
- Klaara 2019 Conference Helsingissä, Klaara 2020 Sveitsissä
- Rahoitus
  - Kone 2018, **Kone 2019**, STN 2020?
- Monitieteisyys, monialaisuus
- "Nothing about us without us"

Signaaleja selkokielen koulutuksesta HY:ssä

- Johdatus selkokieleen (5op, syksy 2019, suomen maisteriohjelma)
- Uusia kursseja 2020? (Hum. tdk:n tulevaisuusrahasto)
- Selkomukautuksen pilotti käännöstieteissä (syksy 2019)
- HY valmis opettajien täydennyskoulutuspilottiin, jos se mukana valtion budjetissa 2020

Miksi aineenopettajan pitäisi osata selkokielistä opetustaan?

- Vaikea kieli hidastaa oppimista tai tekee oppimisen mahdottomaksi
- Integraatio > ryhmissä monenlaisia kielellisiä vaikeuksia
- Kielelliset erityisvaikeudet voivat johtua monista syistä
  - Synnynnäiset neurobiologiset syyt (dysfasia, ADHD, lukivaikeus..)
  - Suomi tai ruotsi ei ole äidinkieli
  - Muut syyt
- Uudet lukion opetussuunnitelman perusteet, kielitietoisuus!
- Vanhempien kielelliset erityisvaikeudet – selkokieltä myös Wilmaan?

Mitä aineenopetuksen selkokielistäminen voisi olla?

- Selkokieltä yleiskielen rinnalle, ei korvaamaan yleiskieltä
- Tärkeimpien käsitteiden avaamista selkokielellä
- Opiskelumenetelmien ja ohjeiden selittämistä selkokielellä
- Selkokielisiä oppimateriaaleja
- Selkokielistä vuorovaikutusta etenkin ongelmatilanteissa, ks. Pikaopas
-
-
-

Millainen osa selkokielellä voisi olla aineenopettajan koulutuksessa?

- Selkokieli osana kielitietoisuuden koulutusta
- Selkokielineen vuorovaikutus
- Selkokirjoittaminen
- Luentoja ja harjoituksia integroituna
  - Oppimisen psykologia
  - Kasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja filosofiset perusteet
  - Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki
  - Harjoittelut

Tavoite

Yhteiskunta, jossa kukaan ei syrjäydy vaikean kielen takia.